

Neoplatonism, creștinism și ezoterism

Ținând cont de multitudinea ideilor și a indivizilor cu care unele personalități au avut contact de-a lungul timpului (în special în primele secole creștine), precum și de diversitatea preocupărilor acestora, este lesne de înțeles de ce s-a produs un amestec al curențelor de gândire și al credințelor. Din această cauză putem găsi în dogmele creștine elemente neoplatonice, dar și ezoterice, introduse de anumite persoane cu influență asupra epocilor respective.

Prin opera sa, Filon din Alexandria contribuie la ideile neoplatonismului. În concepția sa Creatorul nu atinge lumea noastră în mod direct, ci doar prin intermediari. Fără aceștia sufletul nu se poate uni cu divinitatea. Intermediarul, sau Logosul care poate să pedepsească sau să rasplatească, este preocupat de binele oamenilor. În perspectiva lui Plotin, acesta nu ne dorește binele. Această diferență de viziune o putem observa și între devotivitatea semită și intelectualismul elenistic. Afinitatea pentru intermediari o va avea și creștinismul cu numeroasele sale cete ingeresti și sfinți protectori, care duc rugăciunile oamenilor până la Tronul M.: A:..

De acest fapt se face responsabil mai ales Pseudo-Dionisie Areopagitul cu a sa lucrare Ierarhie cerească, unde explică modul în care lumea materială și cea inteligibilă nu pot fi atinse de o singură ființă, ci de o serie întreagă de ființe, iar imaginea despre Marele Arhitect al Universului este transmisă de sus în jos, în cadrul ierarhiei, de la o ființă la alta. Dacă până la el, neoplatonismul era mai mult sau mai puțin un fapt de cultură, Pseudo-Dionisie Areopagitul oferă creștinismului o teozofie și o mistică extrem de bogată.

În ceea ce privește doctrina despre M.:A.:A.:L.:, Sfântul Augustin spunea că acesta este dincolo de înțelegere și inefabil: este cel mai bine descris prin negații și cel mai bine adorat în tăcere. Plotinus vorbește despre același concept atunci când spune că Cel Unic este dincolo de orice, dincolo chiar și de cea mai exaltată inteligentă. Există numeroase elemente care ne permit să afirmăm faptul că la începuturile sale creștinismul reprezintă o formă de ezoterism. De asemenea anumite pasaje din Noul Testament pot fi interpretate într-un sens ezoteric (Marcu 4:10; 7:17; 10:10; Efeseni 3:17-19). Un alt aspect interesant în perioada de început a Bisericii este existența Incepătorilor, Avansatilor și Perfectilor, această structură fiind prezentă în aproape toate tipurile de inițieri. Într-o altă ordine de idei trebuie să precizăm faptul că până în secolul al IV-lea Simbolul Apostolilor nu se scria sau recita în fața catehumenilor sau ereticilor, învățămintele creștine ale Sfinților Părinți putând fi accesate doar în trepte. Trebuie să ne gândim cu ce dificultate ar fi putut o persoană obișnuită și fără cunoștințe despre creștinism să înțeleagă concepte metafizice extrem de elaborate precum Treimea, Euharstia sau "Fiul lui Dumnezeu"?

Spusele lui Origen ("Exista felurite forme ale Verbului, sub care El se dezvaluie discipolilor sai, conformandu-se gradului de lumina al fiecaruia, pe masura progreselor in sfintenie") ne confirma scopul ezoterismului occidental dezvoltat ulterior, si anume acela de a percepe ceea ce este launtric in mistere, adica intelegerea superioara a unui text sacru, dincolo de o lectura doar alegorica. Astfel este irelevant cat de secret este un anumit lucru sau cat de bine pazit trebuie sa fie tinut. Important pentru fiecare este cat de mult poate sa redescopere si sa inteleaga.

In primele secole crestine se formeaza prima scoala catehetica la Alexandria la carma careia se vor afla atat Clement cat si Origen. Aceasta scoala s-a dorit a reprezenta o rivala pentru scolile pagane ale misterelor. Clement subliniaza foarte mult nevoia dobandirii unei cunoasteri, unei gnoze, El afirma ca aceasta gnoza este un fel de maturitate a omului si ca prin ea credinta se desavarseste si devine perfecta. Prin origen crestianismul dobandeste foarte multe concepte neoplatoniciene. Potrivit acestuia sufletele decazute sunt suflete pure care s-au departat de la M::A::A::U::, dar care totusi se pot apropia de El. In acesta calatorie corpul omenesc este nu numai pedeapsa, ci si ajutor. De asemenea el vine cu ideea conformcareia niciun suflet nu este complet lipsite de trup. Astfel nu exista o separatie absoluta intre lumea pamanteasca si lumea angelica, iar Creatorul este singurul care este incorporeal. Celelalte suflete nu fac decat se se modifice in demnitate si perfectiune, in functie de meritele fiecaruia. De asemenea sustine ca orice suflet este poate fi salvat (izbavirea universala), inclusiv diavolul. Oalta contributie a sa este aceea de a pune acceantul pe interpretarea textelor. Scripturile au un continut triplu: carnal (litera), psihic (moral) si spiritual (mistic sau profetic). Datoria fiecaruia este de a reusi sa gaseasca cat mai multe semnificatii care tin de cel de-al treilea nivel al cunoasterii.